

การบริหารการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัลด้วยการบริหารแบบ
ยืดหยุ่น: แนวทางสู่ความ โปร่งใสและความยั่งยืนทางการศึกษาในบริบท
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*

EDUCATIONAL ADMINISTRATION UNDER DIGITAL GOVERNANCE
THROUGH AGILE EDUCATION MANAGEMENT: A PATHWAY TOWARD
TRANSPARENCY AND EDUCATIONAL SUSTAINABILITY IN THE
CONTEXT OF PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

กนกวรรณ การุญ

Kanokwan Karun

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

Corresponding Author's Email: krukank1976@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 พฤษภาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 1 มิถุนายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 3 มิถุนายน 2569

Received 23 May 2026; Revised 1 June 2026; Accepted 3 June 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเชิงวิเคราะห์เอกสารนี้มุ่งศึกษาการบริหารการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับแนวคิดการบริหารแบบยืดหยุ่น (Agile Education Management) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาที่มีความโปร่งใส คล่องตัว และยั่งยืนใน

Citation:

* กนกวรรณ การุญ. (2569). การบริหารการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัลด้วยการบริหารแบบยืดหยุ่น: แนวทางสู่ความ โปร่งใสและความยั่งยืนทางการศึกษาในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(4), 497-511.

Kanokwan Karun. (2026). Educational Administration Under Digital Governance Through Agile Education Management: A Pathway Toward Transparency And Educational Sustainability In The Context Of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(4), 497-511.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ธรรมาภิบาลดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการใช้ข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่การบริหารแบบ Agile ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ความคล่องตัวในการดำเนินงาน ลดความซับซ้อนของระบบราชการ และสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับการบริหารแบบ Agile ยังช่วยยกระดับประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และส่งเสริมการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองต่อบริบทของสังคมดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะ SDG 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และ SDG 16 ด้านสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ หน่วยงานทางการศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัล การเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล และการประยุกต์ใช้แนวคิด Agile ในการบริหารองค์กร เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาลดิจิทัล, Agile Education Management, การบริหารการศึกษา, ความโปร่งใสทางการศึกษา, ความยั่งยืนทางการศึกษา

Abstract

This academic article, based on documentary analysis, aims to examine educational administration under the principles of digital governance integrated with Agile Education Management in order to propose guidelines for developing a transparent, flexible, and sustainable educational management system within the context of Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. The study employed document analysis and the synthesis of relevant concepts, theories, and research from both national and international sources. The findings indicate that digital governance serves as a key mechanism for promoting transparency,

accountability, auditability, stakeholder participation, and data-driven decision-making. Meanwhile, Agile management enhances organizational flexibility, operational efficiency, reduces bureaucratic complexity, and enables rapid adaptation to changing environments.

Furthermore, the integration of digital governance and Agile management contributes to improving educational administration, strengthening stakeholder trust, and enhancing the capacity of educational organizations to respond effectively to the demands of the digital society. This integrated approach is also aligned with the Sustainable Development Goals (SDGs), particularly SDG 4 on Quality Education and SDG 16 on Peace, Justice, and Strong Institutions, thereby supporting long-term educational sustainability. Therefore, educational agencies should promote the development of digital information systems, strengthen digital leadership, and apply Agile principles in organizational management to improve educational governance and ensure responsiveness to the challenges of the twenty-first century.

Keywords: Digital Governance, Agile Education Management, Educational Administration, Educational Transparency, Educational Sustainability

บทนำ

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ส่งผลให้รูปแบบการบริหารจัดการต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม องค์กรทางการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการจัดและสนับสนุนการศึกษา จึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานมากขึ้น ทั้งด้านการจัดเก็บข้อมูล การสื่อสาร การติดตามผลการดำเนินงาน และการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานมีความถูกต้อง รวดเร็ว และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (OECD, 2021)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายที่มุ่งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การเชื่อมโยงฐานข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ (กระทรวงศึกษาธิการ,

2565) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของข้อมูล ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน การสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่ไม่ต่อเนื่อง และข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษา

จากสถานการณ์ดังกล่าว แนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัล (Digital Governance) จึงได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากเป็นแนวทางที่มุ่งส่งเสริมการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (United Nations, 2022) ขณะเดียวกัน แนวคิดการบริหารแบบ Agile ก็ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรหลายประเภท เนื่องจากเป็นแนวทางที่ช่วยให้การทำงานมีความคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว (Rigby et al., 2020)

เมื่อพิจารณางานศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดิจิทัลและการบริหารแบบ Agile อย่างต่อเนื่อง แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบริบทขององค์กรภาครัฐหรือองค์กรธุรกิจ และมักศึกษาทั้งสองแนวคิดแยกจากกัน ขณะที่การนำแนวคิดทั้งสองมาบูรณาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษายังมีการกล่าวถึงไม่มากนัก โดยเฉพาะในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวของชุมชนเมือง สถานศึกษา และประชากรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษามีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในด้านการบริหารข้อมูล การประสานงาน และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้เขียนจึงเห็นว่าการศึกษาการบริหารการศึกษารายได้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับการบริหารแบบ Agile จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา

ด้วยเหตุนี้ บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาแนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัลและการบริหารแบบ Agile รวมทั้งวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษารายได้หลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงวิชาการสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของบทความนี้พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการแนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัล (Digital Governance) และการบริหารแบบยืดหยุ่น (Agile Education Management) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยแนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วม และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกพื้นฐานในการกำกับดูแลการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้

ขณะเดียวกัน แนวคิดการบริหารแบบ Agile ประกอบด้วยการทำงานแบบทีมข้ามสายงาน การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นคุณค่าของผู้รับบริการ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยเพิ่มความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการดำเนินงานขององค์กรทางการศึกษา เมื่อบูรณาการทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกัน จะก่อให้เกิดกระบวนการบริหารการศึกษาที่มีความโปร่งใส คล่องตัว และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ได้แก่ การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเพิ่มคุณภาพการให้บริการทางการศึกษา และการพัฒนาองค์กรสู่ความยั่งยืนทางการศึกษา (Educational Sustainability Model) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะ SDG 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และ SDG 16 ด้านสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัล
ด้วยการบริหารแบบยืดหยุ่น

แนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัลในการบริหารการศึกษา

ธรรมาภิบาลดิจิทัล (Digital Governance) เป็นแนวคิดที่พัฒนาต่อยอดจากหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Gil-Garcia et al., 2018) ธรรมาภิบาลดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความโปร่งใส (Transparency) 2) ความรับผิดชอบ (Accountability) 3) การตรวจสอบได้ (Auditability) 4) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 5) การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Data-driven Decision Making)

ในบริบททางการศึกษา ธรรมาภิบาลดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน งบประมาณ บุคลากร และระบบประเมินผลทางการศึกษา ตัวอย่างเช่น ประเทศเอสโตเนียได้พัฒนาระบบ e-School ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภาครัฐ ทำให้สามารถติดตามผลการเรียนและตรวจสอบการบริหารได้อย่างโปร่งใส (Kattel & Mergel, 2019)

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบบริหารการศึกษาแบบดั้งเดิม พบว่า ระบบเดิมมักมีลักษณะรวมศูนย์ ใช้เอกสารจำนวนมาก และมีขั้นตอนการบริหารที่ซับซ้อน ส่งผลให้การตัดสินใจล่าช้า ขณะที่ธรรมาภิบาลดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดดังกล่าวด้วยการใช้ระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลแบบเรียลไทม์ ซึ่งช่วยเพิ่มความรวดเร็วและลดความผิดพลาดในการบริหารงาน งานวิจัยของ Mergel et al. (2021) ชี้ให้เห็นว่า องค์กรภาครัฐที่ใช้ระบบดิจิทัลร่วมกับหลักธรรมาภิบาลสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรได้มากกว่าระบบราชการแบบดั้งเดิม เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างเปิดเผย

การบริหารแบบยืดหยุ่น (Agile Education Management)

แนวคิด Agile Management มีจุดเริ่มต้นจาก Agile Manifesto ในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ซึ่งมุ่งเน้นการทำงานแบบยืดหยุ่น การปรับตัวอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Beck et al., 2001) ต่อมาแนวคิดดังกล่าวถูกนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรภาครัฐและองค์กรทางการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ Rigby et al. (2020) อธิบายว่า Agile Organization มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ การทำงานแบบทีมข้ามสายงาน การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง การตัดสินใจอย่างรวดเร็ว การพัฒนาและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในด้านการศึกษา Agile Education Management ช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย เทคโนโลยี และความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่หลายประเทศต้องปรับระบบการเรียนการสอนสู่รูปแบบออนไลน์อย่างเร่งด่วน องค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะ Agile สามารถปรับตัวได้รวดเร็วกว่าระบบราชการแบบดั้งเดิม (Fullan et al., 2020)

สำหรับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 นั้น การนำ Agile Education Management มาประยุกต์ใช้จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของระบบงาน เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร และส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

แนวทางการประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

จากการวิเคราะห์แนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัล ร่วมกับ Agile Education Management พบว่า ทั้งสองแนวคิดมีความสัมพันธ์เชิงบูรณาการและสามารถสนับสนุนการ

พัฒนาระบบบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธรรมชาติของดิจิทัลมุ่งเน้นการสร้างระบบบริหารที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้ข้อมูลดิจิทัลในการตัดสินใจ ขณะที่ Agile Education Management เน้นความยืดหยุ่น ความรวดเร็วในการบริหาร และการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโลกยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Mergel et al., 2021)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การนำหลักธรรมชาติของดิจิทัลร่วมกับ Agile Education Management มาประยุกต์ใช้ สามารถดำเนินการได้ในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศแบบบูรณาการ

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง (Integrated Educational Information System) จะช่วยให้การบริหารข้อมูลนักเรียน บุคลากร งบประมาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ โดยข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างแม่นยำมากขึ้น (OECD, 2021) ตัวอย่างเช่น การใช้ Dashboard ทางการศึกษาเพื่อแสดงผลข้อมูลแบบ Real-Time จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างรวดเร็ว

2. การส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership)

ภาวะผู้นำดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารองค์กรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม (Sheninger, 2019) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้นำแบบดั้งเดิมกับผู้นำดิจิทัล พบว่า ผู้นำแบบดั้งเดิมมักเน้นการควบคุม และสั่งการจากส่วนกลาง ขณะที่ผู้นำดิจิทัลจะเน้นการสร้างเครือข่าย การสื่อสารแบบเปิด และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีแรงจูงใจและพร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบ Agile

Agile Education Management มิได้หมายถึงเพียงการใช้เทคนิคการบริหารเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การทดลองนวัตกรรม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ตัวอย่างจากประเทศสิงคโปร์ พบว่า กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ส่งเสริม Professional Learning Communities ภายในโรงเรียน

เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ระบบการศึกษามีความคล่องตัวและสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง (Tan & Dimmock, 2014) ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การสร้างวัฒนธรรม Agile อาจเริ่มต้นจากการลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน ส่งเสริมการสื่อสารภายในองค์กรแบบเปิด และสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย

4. การเชื่อมโยงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การบริหารการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัล และ Agile Education Management มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะ SDG 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และ SDG 16 ด้านสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (United Nations, 2015) การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาที่ใช้ข้อมูลดิจิทัล มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ Agile Education Management ยังช่วยให้องค์กรทางการศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและกรณีศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถกล่าวได้ว่า การบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับ Agile Education Management เป็นแนวทางสำคัญของการบริหารการศึกษาในอนาคต โดยเฉพาะประเทศไทยที่กำลังเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาระบบบริหารที่มีความโปร่งใส ยืดหยุ่น และยั่งยืน จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมในระยะยาว

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการบริหารการศึกษาแบบดั้งเดิมกับ Agile Digital Governance

ประเด็นเปรียบเทียบ	การบริหารแบบดั้งเดิม	Agile Digital Governance
โครงสร้างองค์กร	รวมศูนย์ ลำดับชั้นสูง	ยืดหยุ่น กระจายอำนาจ
การตัดสินใจ	ใช้เวลานาน	รวดเร็วและคล่องตัว
การใช้ข้อมูล	เอกสารเป็นหลัก	ใช้ข้อมูลดิจิทัลแบบ Real-Time
การมีส่วนร่วม	จำกัดเฉพาะผู้บริหาร	เปิดโอกาสทุกภาคส่วน

ประเด็นเปรียบเทียบ	การบริหารแบบดั้งเดิม	Agile Digital Governance
ความโปร่งใส	ตรวจสอบได้ยาก	เปิดเผยและตรวจสอบได้
การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	ต่ำ	สูง
การพัฒนานวัตกรรม	มีข้อจำกัด	สนับสนุนนวัตกรรม

ตารางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า Agile Digital Governance มีความเหมาะสมต่อการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลมากกว่าระบบราชการแบบดั้งเดิม เนื่องจากช่วยเพิ่มความคล่องตัว ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรทางการศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบแนวทางการบริหารการศึกษาดิจิทัลในต่างประเทศ

ประเทศ	แนวทางสำคัญ	จุดเด่น	บทเรียนที่ไทยสามารถประยุกต์ใช้
ฟินแลนด์	Agile Education	โรงเรียนมีอิสระสูง	กระจายอำนาจสู่สถานศึกษา
เอสโตเนีย	e-Government & e-School	ระบบข้อมูลเชื่อมโยงทั้งประเทศ	พัฒนาฐานข้อมูลการศึกษาแบบบูรณาการ
สิงคโปร์	Digital Leadership	พัฒนาครูและผู้นำดิจิทัล	พัฒนาสมรรถนะบุคลากร
เกาหลีใต้	Smart Education	ใช้ AI และ Big Data	ส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการตัดสินใจ
ไทย	Thailand Digital Education	อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน	พัฒนาความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน

จากตารางพบว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารการศึกษายุคดิจิทัลมักให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบข้อมูล การกระจายอำนาจ และการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรเร่งพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ตารางที่ 3 แนวทางการประยุกต์ใช้ธรรมาภิบาลดิจิทัล และ Agile Education Management ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ด้านการบริหาร	แนวทางการประยุกต์ใช้	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
การบริหารข้อมูล	พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง	ลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความแม่นยำ
การบริหารบุคลากร	ส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัล	เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
การบริหารองค์กร	ใช้ Agile Team	ลดขั้นตอนการดำเนินงาน
การมีส่วนร่วม	เปิดเผยข้อมูลผ่านระบบออนไลน์	เพิ่มความโปร่งใส
การพัฒนาคุณภาพ	ใช้ Data-driven Decision	ยกระดับคุณภาพการศึกษา
ความยั่งยืน	เชื่อมโยง SDGs	พัฒนาระบบการศึกษาระยะยาว

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้ธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับ Agile Education Management ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบในหลายมิติ ทั้งด้านการบริหารข้อมูล การบริหารบุคลากร การบริหารองค์กร การมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการสร้างความยั่งยืนทางการศึกษา โดยแต่ละด้านมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะของการบริหารแบบบูรณาการ (Integrated Educational Administration)

ในด้านการบริหารข้อมูล การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางช่วยลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล เพิ่มความถูกต้องแม่นยำ และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2021) ที่ระบุว่า การใช้ข้อมูลดิจิทัลแบบ Real-Time เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนพัฒนาการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น

ด้านการบริหารบุคลากร การส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำดิจิทัลจำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี การบริหารเชิงนวัตกรรม และความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Sheninger (2019) ที่กล่าวว่า

ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาองค์กรการศึกษาให้มีความคล่องตัวและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ขณะเดียวกัน การใช้ Agile Team ในการบริหารองค์กรช่วยลดขั้นตอนการดำเนินงาน เพิ่มความยืดหยุ่นในการบริหาร และส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการแบบดั้งเดิมที่มีลำดับชั้นการบริหารหลายระดับ ส่งผลให้การตัดสินใจล่าช้า แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Rigby et al. (2020) ที่อธิบายว่า Agile Organization จะช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการมีส่วนร่วม การเปิดเผยข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ถือเป็นกลไกสำคัญของธรรมาภิบาลดิจิทัลที่ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ โดยผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการศึกษาได้อย่างสะดวก ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นต่อองค์กรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (United Nations, 2022)

สำหรับด้านการพัฒนาคุณภาพ การใช้แนวคิด Data-driven Decision Making ช่วยให้การวางแผนและการบริหารจัดการทางการศึกษามีความแม่นยำมากขึ้น เนื่องจากการตัดสินใจตั้งอยู่บนฐานข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based Management) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการบริหารการศึกษายุคใหม่

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงแนวทางการบริหารกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีได้มุ่งเน้นเพียงประสิทธิภาพในระยะสั้น แต่ยังคงคำนึงถึงความยั่งยืน ความเท่าเทียม และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว โดยเฉพาะ SDG 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และ SDG 16 ด้านสถาบันที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ (United Nations, 2015)

ดังนั้น การบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับ Agile Education Management จึงถือเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่มีความโปร่งใส ยืดหยุ่น และยั่งยืนในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ

จากการสังเคราะห์แนวคิดธรรมาภิบาลดิจิทัล (Digital Governance) และการบริหารแบบยืดหยุ่น (Agile Education Management) พบว่า การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลควรบูรณาการหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วม และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ร่วมกับการบริหารที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว การบูรณาการทั้งสองแนวคิดก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารการศึกษายุคดิจิทัลที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คุณภาพการศึกษา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อันนำไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษา และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะ SDG 4 ด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ และ SDG 16 ด้านสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการบูรณาการธรรมาภิบาลดิจิทัลและการบริหารแบบ Agile
สู่ความยั่งยืนทางการศึกษา

บทสรุป

ธรรมาภิบาลดิจิทัลและการบริหารแบบยืดหยุ่น (Agile Education Management) เป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยธรรมาภิบาลดิจิทัลช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่การบริหารแบบ Agile ช่วยเพิ่มความคล่องตัว ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรทางการศึกษา เมื่อบูรณาการทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกัน จะช่วยให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษาในระยะยาว

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลดิจิทัลร่วมกับการบริหารแบบ Agile จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส คล่องตัว และสอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาระบบข้อมูลดิจิทัลที่เชื่อมโยงกันทั้งองค์กร พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านภาวะผู้นำดิจิทัล และสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และการปรับตัว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษารูปแบบหรือโมเดลการบริหารการศึกษาที่บูรณาการหลักธรรมาภิบาลดิจิทัลและการบริหารแบบ Agile ในเชิงประจักษ์ รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Fullan, M., Quinn, J., Drummy, M., and Gardner, M. (2020). *Education Reimagined: The Future of Learning*. Seattle: Education Reimagined.

- Gil-Garcia, J. R., Pardo, T. A., and Nam, T. (2018). *Digital Government and Public Management Research: Finding the Crossroads*. New York: Springer.
- Beck, K., Beedle, M., Bennekum, A., Cockburn, A., Cunningham, W., Fowler, M., Grenning, J., Highsmith, J., Hunt, A., Jeffries, R., Kern, J., Marick, B., Martin, R. C., Mellor, S., Schwaber, K., Sutherland, J., and Thomas, D. (2001). *Manifesto for Agile Software Development*. Retrieved from <http://agilemanifesto.org>
- Kattel, R. and Mergel, I. (2019). Estonia's Digital Transformation: Mission Mystique and the Hiding Hand. *UCL Institute for Innovation and Public Purpose Working Paper Series*, 5, 1-25.
- Mergel, I., Edelmann, N., and Haug, N. (2021). Defining Digital Transformation: Results from Expert Interviews. *Government Information Quarterly*, 38(4), 1-11.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *The State of School Education: One Year into the COVID Pandemic*. Paris: OECD Publishing.
- Rigby, D. K., Sutherland, J., and Takeuchi, H. (2020). *Embracing Agile*. Boston: Harvard Business Review Press.
- Sheninger, E. C. (2019). *Digital Leadership: Changing Paradigms for Changing Times* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Tan, C. Y. and Dimmock, C. (2014). Educational Leadership in Singapore: Tight Coupling, Sustainability, Scalability, and Succession. *Journal of Educational Administration*, 52(3), 363-385.
- United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations.
- United Nations. (2022). *United Nations E-Government Survey 2022: The Future of Digital Government*. New York: United Nations.